

myönel. 30.10.2007 ETM

MÄNTYHARJU PYHÄKOSKI 1000 00 9261
I maailmansodan aikaisten
puolustusvarustusten kunnostus
1.7. - 6.7.1992

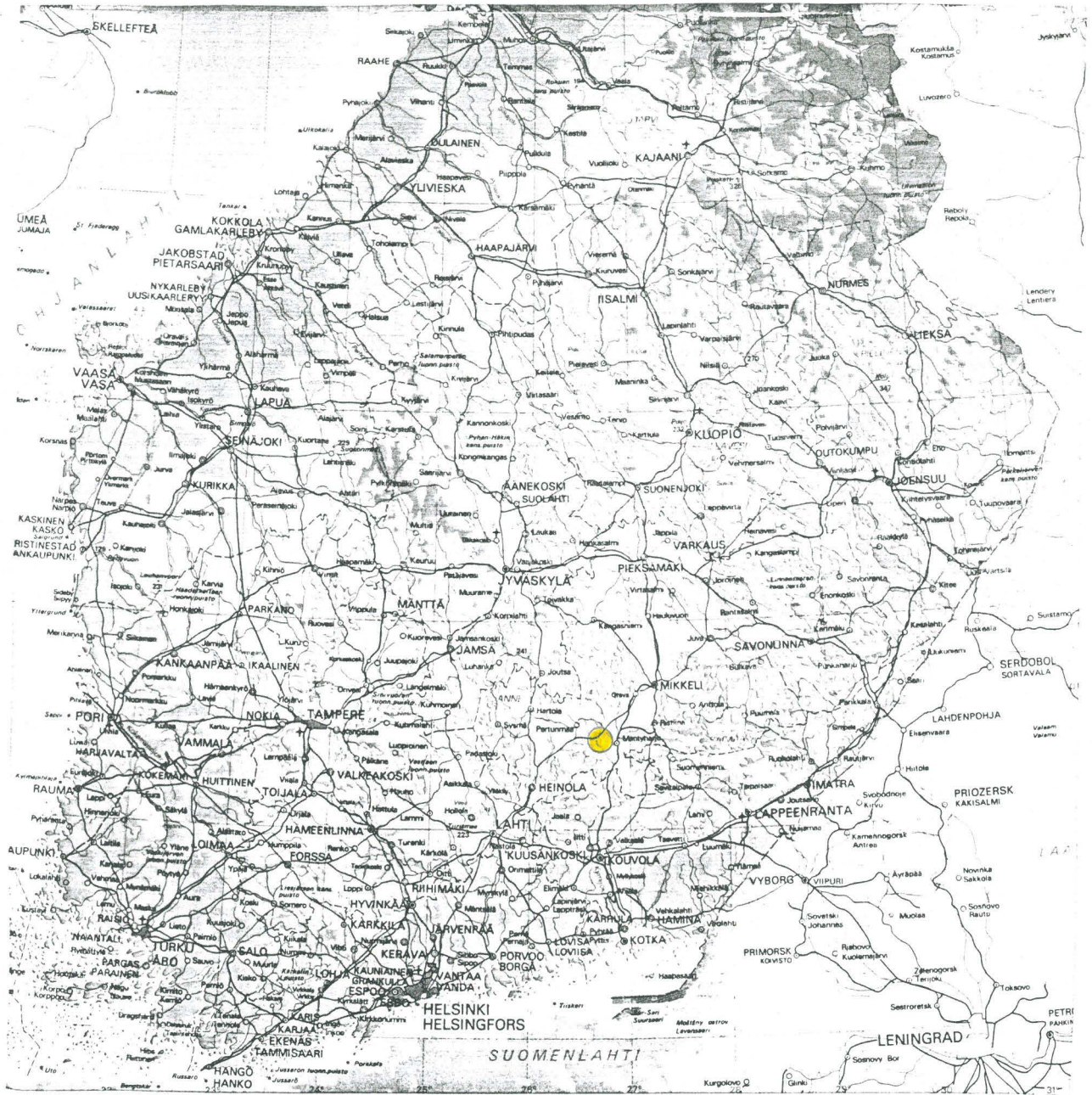
ja kartoitus v. 1993

Arvo Lappi
ja
Hannu Poutiainen

SISÄLTÖ

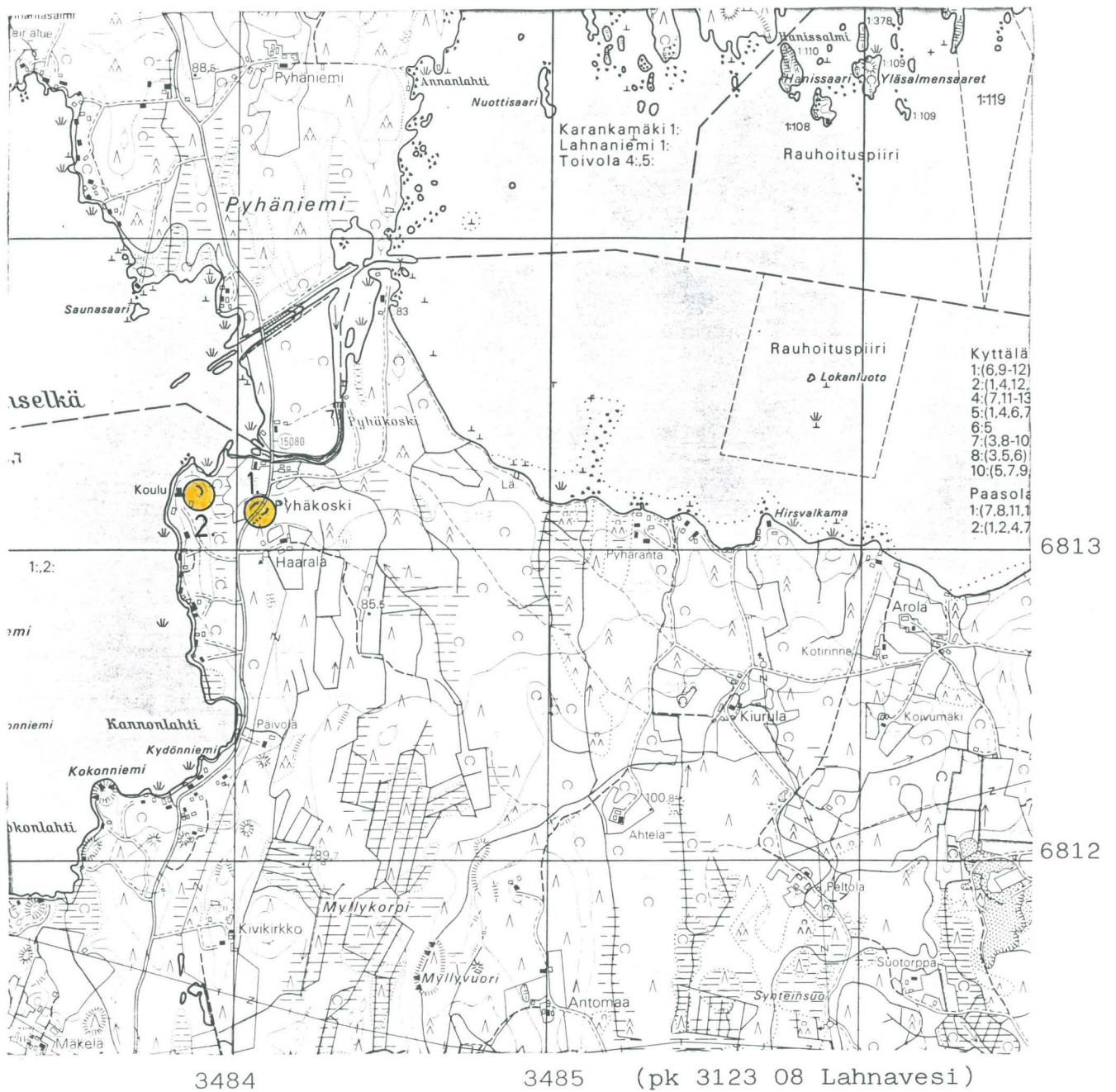
Sivu

I	Johdanto	5
II	Kohde	6
III	Kohteiden kuvaus	7
IV	Puolustusvarustusten kunnostus, yhteenveto tehdyistä työstä ja mahdolliset jatkotoimet	8

Suomen kartta

Mäntyharju Pyhäkoski 1 ja 2, I maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia

Mäntyharju I maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia

Pyhäkoski 1 ja 2

I Johdanto

Mäntyharjun Pyhäkosken alueella sijaitsevien I maailmansodan aikaisen puolustusvarustusten kunnostus tuli esille kesällä 1992. Museoviraston työnjohtaja Arvo Lapin ja aluesuunnittelija Hannu Poutiaisen tarkastuksen yhteydessä 16.6.1992 havaittiin, että taisteluhaudat ja miehistösuojat kaipasivat kunnostusta.

Tarkastuskäynnillä tehtyjen havaintojen perusteella tultiin siihen tulokseen, että Pyhäkosken varustukset voisivat luonteensa puolesta sopia varsin hyvin museoviraston työllistämiskohteeksi.

Työt Pyhäkosken alueella alkoivat 1.7.1992 ja ne päättyivät 6.7.1992. Vastaavana työnjohtajana toimi Arvo Lappi museoviraston Mikkelin toimipisteestä, ja työhön osallistuvana työnjohtajana oli Matti Tyni. Työntekijöinä oli 6 velvoitetyöllistettyä.

Työllistämiskohteen toteuttamisen suunnitteli ja sitä valvoi aluesuunnittelija Hannu Poutiainen.

Työ Pyhäkoskella oli lähinnä taisteluhautojen raivausta vanhoista hakkuutähteistä, vesakosta ja kaatoapaikkajätteistä

Pyhäkosken alueella sijaitsevat I maailmasodan aikaiset puolustusvarustukset ovat jokseenkin yhtenäisiä mutkittavia taisteluhautoja paitsi kohteessa 1 maantie katkaisee kaivannon.

Luvussa II mainitaan puolustusvarustusten sijainti tilan alueella peruskarttakoordinaattien tarkkuudella.

II Kohde

MÄNTYHARJU PYHÄKOSKI 1 - 2

KUNTA: Mäntyharju

pk 3123 08 Lahnavesi

KYLÄ: Luhtanen

Mäntyharju Pyhäkoski 1

TILA: 1:75 Virtala

OMISTAJA: Tapani Nupponen

Pyhäkoski

52700 Mäntyharju

TILA: 2:136 Haarala

OMISTAJAT: Vieno ja Väinö Mäki

Pyhäkoski

52700 Mäntyharju

Mäntyharju Pyhäkoski 2

TILA: 1: 109 Pyhäkosken koulu

OMISTAJA: Mäntyharjun kunta

Asematie 3

52700 Mäntyharju

KOHDE: Venäläisten rakennuttamia puolustusvarustuksia I maailmansodan ajalta.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohteet sijaitsevat noin 7 km Mäntyharjun kirkosta länteen.

III Kohteiden kuvaus

Mäntyharju Pyhäkoski 1

Koordinaatit

x	6813 14
y	3484 06
z	80

Kohde sijaitsee paikallistien 15080 molemmilla puolilla noin 200 m Pyhäkoskesta etelään olevalla mäellä, osaksi kallioon louhittuna, osaksi maahan kaivettuna. Pituutta tällä taisteluhaudalla on noin 100 m. Taisteluhauta on jäänyt keskeneräiseksi - kiviä on kaivannon pohjalle. Lisäksi kaivantoa on täytetty tien rakentamisen yhteydessä tulleista kivistä. Taisteluhaudan leveys on 1,0 - 2,5 m ja syvyys 1,5 - 2,5 m. Puusto kohteen ympärillä on sekametsää

Mäntyharju Pyhäkoski 2

Koordinaatit

x	6813 18
y	3483 88
z	75

Kohde sijaitsee Vihantaselän itärannalla olevassa niemessä noin 200 m Pyhäkoskesta lounaaseen. Pienen kumpareen reunaa kiertää noin 120 m pitkä, keskimäärin 2,0 m leveä ja 1,5 m syvä maahan kaivettu taisteluhauta ampumapesäkkein. Lähinnä Pyhäkosken koulun ulkorakennusta olevaa kaivannon päätä on pidetty kaatopaikkana. Metsä kohteen ympärillä on sekametsää, aluskasvillisuus heinikköä.

IV Puolustusvarustusten raivaus ja kartoitus sekä yhteenveto tehdystä työstä

Kaikkien kaivantojen pohjalle ja reunoille oli vuosikymmenten aikana ehtinyt kasvaa hiukan vesaikkoa ja jonkin verran pienpuustoa. Ennen raivaustoimenpiteisiin ryhtymistä asiasta neuvoteltiin maanomistajien kanssa ja jatkossa toimittiin omistajan toivomukset ja näkökohdat huomioon ottaen.

Vesaikko raivattiin kokonaan pois kaivantojen pohjilta, samoin kaivantojen reunoilta 1 - 2 m leveydeltä. Lisäksi poistettiin pienpuustoa metsänhoidolliset näkökohdat huomioon ottaen.

Alueella suoritetun raivauksen yhteydessä kertyi polttopuuta noin 4 kuutiometriä ja hakkuujätettä lähes 20 kuutiometriä. Kaivantoja kunnostettiin kaiken kaikkiaan noin 220 metrin matkalta.

Pyhäkoskella olevien taisteluhautojen ja ampumapesäkkeiden ampumasuunta on pohjoiseen, Pyhäkoskelle päin. Taisteluhaudat ja -pesäkkeet ovat yhdessä linjassa.

Pyhäkosken kenttävarustusten osalta tehtiin yleiskartoitus vuonna 1993. Kartoittajana toimi Markku Luukkonen ja maastokartat piirsi puhtaaksi Tuomo Hämäläinen. Kartoituksessa käytettiin linjakeppejä, nauhamittoja, kulmaprismää ja suuntimakompassia.

Mikkelissä 19.11.1993

Hannu Poutiainen

Mäntyharju Pyhäkoski

Puolustusvarustukset 13
I maailmansota

Kartoitus M. Luukkonen
Piirt. T. Hämäläinen

Mk 1:2000

Museovirasto 1993

Kalliokaivanto valmis	
keskener.	
Maakaivanto	
Miehistösuoja	
Ampumapesäke	
Jyrkänne	
Kivieste, louhikko	

Vihannanselkä

Pyhäkoski

1:109 Pyhäkoski 2. 1:133

Pelto

Koulu

Pyhäkoski 1.

1:108

1:93

2:136

2:110

2:74

2:95

2:96

2:84

Mäntyharju